

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR. 410.019.03.2020

Lidia Kamoń
Dyrektor Szkoły Podstawowej w Krempachach
ul. Kamieniec 46
34-433 Krempachy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/007 – Działalność organów administracji publicznej dotycząca podtrzymywania tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa w Krempachach, ul. Kamieniec 46, 34-433 Krempachy
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lidia Kamoń, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Krempachach, od 1 września 2001 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 15 grudnia 2020 r. (w tym z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Barbara Antkiewicz, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKR/155/2020 z 12 października 2020 r.2. Małgorzata Kram, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/ 164/2020 z 27 października 2020 r. (akta kontroli str.1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła w okresie objętym kontrolą zapewniła właściwe warunki organizacyjne, dydaktyczne i kadrowe do nauczania języka mniejszości, umożliwiając podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do słowackiej mniejszości narodowej. Odpowiedni program nauczania języka słowackiego został przyjęty do użytku w Szkole i włączony do szkolnego zestawu programów nauczania. Wszyscy uczniowie mniejszości narodowej zostali wyposażeni w podręczniki do nauki języka mniejszości, a biblioteka szkolna posiadała zasoby książek oraz czasopism w tym języku.

Naukę języka mniejszości narodowej w Szkole prowadzono w wymaganym wymiarze godzin, a rodzice uczniów zostali poinformowani m.in. o celu prowadzonych zajęć, ich miejscu w tygodniowym planie zajęć oraz dokumentowaniu przebiegu nauczania. Również w warunkach epidemii COVID-19 uczniowie kontynuowali naukę języka słowackiego, wykonując zadania udostępniane przez nauczyciela drogą elektroniczną.

Działania na rzecz uczniów należących do mniejszości słowackiej realizowano przy udziale biblioteki szkolnej oraz we współpracy z Towarzystwem Słowaków w Polsce. Szkoła zapewniła uczniom możliwość udziału w różnych formach aktywności wspierających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej i językowej, tj. konkursy recytatorskie i plastyczne, wycieczki na Słowację.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: *ustawa o NIK*.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

Szkoła nie wypełniła jednak obowiązku objęcia uczniów mniejszości nauczaniem historii i kultury Słowacji w klasie V i VI, co było niezgodne z postanowieniami § 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej³.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Zapewnienie przez szkołę uczniom należącym do mniejszości narodowych nauki języka mniejszości oraz własnej historii i kultury

Opis stanu faktycznego

1. W statucie Szkoły określono cele i zadania szkoły w zakresie umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej oraz organizacji nauczania języka mniejszości. Zapisano w nim m.in., że:

- uczeń ma prawo na wniosek rodziców do nauki języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języka regionalnego;
- Szkoła umożliwia uczniom należącym do mniejszości narodowych podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej przez prowadzenie: języka mniejszości narodowej zwanego dalej „językiem mniejszości”; nauki własnej historii i kultury;
- w celu umożliwienia uczniom należącym do mniejszości narodowych podtrzymywania i rozwijania poczucia tożsamości narodowej, w tym znajomości własnej historii i kultury, szkoła może prowadzić naukę geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, zajęcia artystyczne lub inne dodatkowe zajęcia.

(akta kontroli str. 5 do 14, 96 do 98, 294 do 308)

2. W latach 2018-2020 (do 30 listopada 2020 r.) Szkoła nie była objęta kontrolą w zakresie zapewnienia podtrzymywania i rozwijania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości przez organ prowadzący szkołę (Gmina Nowy Targ) lub przez Kuratorium Oświaty w Krakowie. Nie otrzymała również zaleceń organu prowadzącego Szkołę w sprawach organizacji zajęć dla uczniów mniejszości narodowych; organ prowadzący Szkołę nie określał dodatkowych warunków i zadań dotyczących prawa uczniów mniejszości do podtrzymywania i rozwijania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej.

(akta kontroli str. 5 do 14, 18 do 23)

3. W okresie objętym kontrolą, nauką języka mniejszości objętych było w roku szkolnym: 2017/2018 – 37 uczniów (13,6% ogółu uczniów uczęszczających do Szkoły), w 2018/2019 – 40 uczniów (17%) oraz 39 uczniów (26,8%) w roku szkolnym 2019/2020. Wszyscy uczniowie Szkoły, w tym objęci nauką języka słowackiego, posiadali obywatelstwo polskie.

W latach szkolnych objętych kontrolą⁵ zostało złożonych łącznie 15 wniosków w sprawie nauki języka mniejszości, tj. języka słowackiego, w tym 4 w roku szkolnym 2017/2018, 6 w roku szkolnym 2018/2019 i 5 w roku szkolnym 2019/2020. Pozostałe 22 wnioski, na podstawie których zapewniono naukę w ww. latach szkolnych, złożono w latach wcześniejszych.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1627); dalej: rozporządzenie w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ W roku szkolnym 2017/2018 zostały złożone 4 wnioski.

W kontrolowanym okresie nie było przypadku nieobjęcia ucznia nauką języka mniejszości.

Wnioski w sprawie nauki języka mniejszości znajdowały się w dokumentacji nauczania uczniów, których rodzice wyrazili zainteresowanie takim kształceniem. W okresie objętym kontrolą⁶ złożono 11 wniosków o naukę języka słowackiego i tylu uczniów rozpoczęło naukę języka słowackiego w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020. Dane dotyczące uczniów objętych nauką języka słowackiego w SIO odzwierciedlały stan wynikający z dokumentacji szkolnej (m.in. dzienników szkolnych).

(akta kontroli str. 5 do 23, 138 do 151, 166 do 192)

Dyrektor oświadczyła, że przy „zapisach dziecka do oddziału przedszkolnego oraz przy zapisach do klasy I szkoła udostępnia informacje o nauczaniu w języku mniejszości narodowej, rodzice otrzymują stosowny wniosek do wypełnienia o objęcie dziecka nauką języka mniejszości narodowej. Ponadto rodzice otrzymują informację o zasadach i celach organizowania zajęć, a także informację o możliwości składania rezygnacji w danym roku szkolnym z uczęszczania na zajęcia języka słowackiego”.

(akta kontroli str. 5 do 23)

Na stronie internetowej Szkoły zamieszczono zakładkę informującą o nauczaniu języka słowackiego, w tym „Wymagania edukacyjne” i „Cele w nauczaniu języka mniejszości narodowej”, „Kryteria oceniania”, „Przewidywane osiągnięcia ucznia po zakończeniu (...) etapu kształcenia.” Na stronie internetowej ani w innych ogólnodostępnych miejscach nie udostępniono informacji o nauczaniu w języku mniejszości, w szczególności nie był dostępny wzór wniosku o objęcie dziecka nauką języka mniejszości narodowej, zasady organizowania zajęć i składania rezygnacji.

(akta kontroli str. 294 do 308)

Dyrektor wyjaśniła, że strona internetowa jest w trakcie aktualizacji (zmiana szaty graficznej) i administrator zamieści informację o organizacji zajęć dla mniejszości narodowej w zakładce „Dla rodziców”. Znajdzie się tam również wzór wniosku o objęcie dziecka/ucznia nauką języka mniejszości narodowej oraz wzór oświadczenia o rezygnacji z objęcia dziecka/ucznia nauką języka mniejszości narodowej. Rodzice co roku przy zapisach dziecka do oddziału przedszkolnego (sześciolatki) są informowani o możliwości zapisania dziecka na zajęcia języka mniejszości i osoby zainteresowane otrzymują wzór wniosku do wypełnienia. Wypełnione wnioski dostarczane są do szkoły przed rozpoczęciem nauki w szkole (najpóźniej do 20 września). Na pierwszym spotkaniu we wrześniu dyrektor szkoły zapoznaje rodziców z rozporządzeniem w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej. Dyrektor szkoły przekazuje również informacje o możliwości złożenia pisemnej rezygnacji (do 29 września) z uczęszczania na zajęcia języka słowackiego.

(akta kontroli str. 309 do 315)

4. Analiza 11 wniosków o objęcie nauczaniem języka mniejszości (z lat szkolnych 2018/2019 i 2019/2020) wykazała, że w każdym przypadku rodzice zostali poinformowani o kwestiach określonych w § 6 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej na pierwszym zebraniu w roku szkolnym, a fakt ten potwierdzili na dokumencie znajdującym się w aktach ucznia w Szkole.

⁶ Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r.

(akta kontroli str. 138 do 149)

5. W okresie objętym kontrolą⁷ złożono jeden wniosek o rezygnację z objęcia ucznia nauką języka słowackiego. W konsekwencji uczeń, którego dotyczyła rezygnacja, zaprzestał udziału w nauce języka mniejszości.

(akta kontroli str. 149)

Dyrektor wyjaśniła, że rodzice uczniów „nie przekazali dyrektorowi szkoły pisemnych wyjaśnień tych rezygnacji. W rozmowie z rodzicami dyrektor uzyskał jedynie ustne wyjaśnienia, że wraz z kolejnym rokiem szkolnym i przechodzeniem ich dzieci do następnej klasy, uczniowie mają coraz więcej przedmiotów obowiązkowych (...) coraz więcej nauki. Dlatego, aby odciążyć dzieci od nadmiaru przedmiotów (...) złożyli rezygnację”.

(akta kontroli str. 287 do 289)

6. Z uwagi na to, że liczba zgłoszonych uczniów nie była wystarczająca do utworzenia oddziału, w którym wszyscy uczniowie będą się uczyli języka mniejszości, nauczanie języka słowackiego zorganizowano w grupach międzyklasowych, tj. grupach utworzonych z uczniów różnych klas (za wyjątkiem roku szkolnego 2018/2019, kiedy klasa IV miała zorganizowane zajęcia z języka słowackiego dla jednego oddziału liczącego 9 uczniów).

Grupy międzyklasowe były zarejestrowane w SIO jako grupy nauczania języka słowackiego i liczyły od 3 do 16 uczniów.

W latach objętych kontrolą Szkoła nie prowadziła dla uczniów mniejszości nauki własnej historii i kultury, (co opisano szerzej w sekcji niniejszego wystąpienia dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości) oraz geografii państwa, z którego obszarem kulturowym się utożsamia.

(akta kontroli str. 5 do 23, 130 do 134, 150 do 151, 193 do 223, 246 do 248)

Dyrektor poinformowała, że w latach 2018-2020 nie zgłaszano żadnych problemów dotyczących dostępu do nauczania języka mniejszości, własnej historii i kultury lub geografii – w tym drogą e-mailową, w dzienniku elektronicznym, za pośrednictwem Rady Rodziców.

(akta kontroli str. 5 do 23)

Szkoła zapewniła nauczanie języka słowackiego w wymiarze trzech godzin tygodniowo dla każdej grupy, tj. w wymiarze przewidzianym dla oddziałów szkoły podstawowej w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej. Zajęcia zostały określone w tygodniowym rozkładzie zajęć dla każdej z klas od I do VIII. W okresie objętym kontrolą w Szkole zorganizowano grupy międzyklasowe obejmujące: klasę 0 łącznie z klasą I; klasę II łącznie z klasą III; klasę IV łącznie z klasą V; klasę VI łącznie z klasą VII; klasę VII łącznie z klasą VIII. W roku szkolnym 2018/2019 dla klasy IV zorganizowano zajęcia w ramach jednego oddziału, a w roku 2019/2020 zajęcia prowadzono w jednej grupie dla trzech klas (IV, V, VI). W latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 zorganizowano odpowiednio pięć i cztery grupy międzyklasowe, w których odbywała się nauka języka słowackiego. Wymiar godzin języka słowackiego dla grup międzyklasowych utworzonych z klas gimnazjalnych, klasy VIII i VII w roku szkolnym 2018/2019 wynosił także 3 godziny języka słowackiego tygodniowo.

(akta kontroli str. 24 do 38, 246 do 248, 150 do 151, 193 do 223)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nauczanie „własnej historii i kultury oraz geografii Słowacji odbywa się w ramach 3 godzin nauki języka słowackiego na drugim etapie

⁷ We wrześniu 2017 r. złożono dwa wnioski o rezygnację z objęcia dziecka nauką języka słowackiego, co skutkowało zaprzestaniem nauki tego języka w kolejnych latach szkolnych objętych kontrolą.

edukacyjnym, a dodatkowo w czasie przygotowywania uczniów do konkursu wiedzy o Słowacji, w czasie przygotowywania programów artystycznych na uroczystości i apele szkolne, w czasie organizowanych i przeprowadzanych wycieczek i wyjazdów na Słowację. Poznawanie kultury Słowacji odbywa się także poprzez udział naszych uczniów w imprezach i uroczystościach, takich jak Dni Kultury Słowackiej, „Fasiangy – Ostatki” oraz inne działania podejmowane przez Towarzystwo Słowaków w Polsce”.

(akta kontroli str. 287 do 289)

W latach objętych kontrolą Szkoła nie prowadziła nauczania języka mniejszości/regionalnego w formie międzyszkolnego punktu nauki.

Szkoła podtrzymywała kulturę i tradycję regionalną uczniów należących do mniejszości narodowej w ramach pracy dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczej poprzez:

- a) dodatkowe spotkania dla uczniów przygotowujących się do Konkursu Wiedzy o Słowacji;
- b) współpracę z zespołem regionalnym „Zielony Jawor” prezentującym folklor regionu Spisz (w języku polskim i języku słowackim). Członkami zespołu byli uczniowie klas 0 – VIII; prezentacja folkloru na terenie Szkoły;
- c) coroczne uczestnictwo uczniów w wycieczkach, „Białej szkole”, koloniach organizowanych na Słowacji przez Towarzystwo Słowaków w Polsce:
 - 25-27 października 2017 r. Bratysława – 14 uczniów,
 - 11-17 marca 2018 r. – Biała szkoła Donovaly – 9 uczniów,
 - 7-19 października 2018 r. – Demanovskie Jaskinie – 18 uczniów,
 - 5-9 października 2019 r. – Bratysława – 14 uczniów;
- d) współpracę ze Szkołą Artystyczną w Rużomberku na Słowacji prowadzoną przez Katolicki Krąg Rużomberski, organizując wyjazdy uczniów dwa razy w roku: w lipcu na Mszę Św. w kaplicy na szczycie Smrekowicy oraz w grudniu na spotkanie ze Św. Mikołajem w kościele Św. Andrzeja w Rużomberku. Szkoła zapraszała do Krempach uczniów partnerskiej szkoły na Dzień Babci i Dziadka (w styczniu) oraz Dni Kultury Słowackiej (w lipcu).

(akta kontroli str. 14 do 23, 261 do 286)

7. Szkolne programy nauczania na lata 2018-2020 zostały przyjęte uchwałami Rady Pedagogicznej Szkoły i w dokumencie pn. „Szkolny zestaw programów przeznaczonych do kształcenia ogólnego na rok szkolny” zawierały następujący program na zajęcia z języka słowackiego dla wszystkich oddziałów: Program nauczania dla szkół podstawowych, M. Głodasik, D. Surma.

(akta kontroli str. 39 do 63,)

8. Dyrektor Szkoły oświadczyła, że uczniowie „na zajęciach języka słowackiego korzystają z podręczników bardzo starych, jeszcze wydanych przed reformą w 1999 r. Obecnie bardzo dużo treści zawartych w tych podręcznikach jest już nieaktualnych, ale do dzisiaj nie opracowano nowych podręczników. W wykazie podręczników obowiązującym w roku szkolnym 2019/2020 ujęte są ćwiczenia do nauczania początkowego (klasy 0 – 3)”.

Wszystkim uczniom języka słowackiego Szkoła zapewniła w latach szkolnych objętych kontrolą podręczniki do tego przedmiotu. Podręczniki zostały umieszczone w szkolnym wykazie podręczników obowiązujących na kolejne trzy lata szkolne (2017/2018, 2018/2019, 2019/2020 oraz 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023). Ww. podręczniki zostały przypisane do poszczególnych klas (od 0 do VIII), a nie do grup międzyklasowych, w jakich było prowadzone nauczanie języka słowackiego.

Podręczniki nie posiadały informacji o numerze dopuszczenia do użytku szkolnego⁸. W okresie objętym kontrolą Szkoła nie występowała o przekazanie dodatkowych podręczników, liczba posiadanych w Szkole egzemplarzy odpowiadała liczbie uczniów (pokrywała w całości zapotrzebowanie).

(akta kontroli str. 14 do 23, 127 do 129, 290 do 293)

Dyrektor wyjaśniła, że podręczniki, z których korzysta nauczyciel języka słowackiego nie znajdują się w wykazie MEN, „ponieważ są to podręczniki, które mają ponad 25 lat. Nauczyciel języka słowackiego otrzymał je od wydawnictwa ze Słowacji jako dar. Niestety, do tej pory nie opracowano nowych podręczników (...). Dotychczasowe kontrole Kuratorium Oświaty czy innych placówek kontrolujących nie wykazały uchybień w tym zakresie. Ćwiczenia dla dzieci z oddziału przedszkolnego oraz dla uczniów klas I – III są zamawiane w każdym roku szkolnym. Nauczyciel składa zapotrzebowanie do Kuratorium Oświaty w Krakowie z Delegaturą w Nowym Targu (...). (...) W oddziale przedszkolnym i w klasach I – III nauczyciel (...) podał ćwiczenia, które służą (...) zarówno jako podręcznik, jak i materiały ćwiczeniowe. Ponieważ w grupie na zajęciach języka słowackiego są dwa roczniki (uczniowie z dwóch klas), nauczyciel pracuje z dziećmi tak, jak pracuje się w oddziałach łączonych. Część materiałów opracowywanych jest wspólnie raz z jednego podręcznika, raz z drugiego albo wtedy, kiedy uczniowie z jednego roku wykonują ćwiczenia, nauczyciel pracuje i omawia określone treści z uczniami z drugiego rocznika”.

(akta kontroli str. 309 do 315)

9. W latach szkolnych objętych kontrolą języka słowackiego w Szkole uczyły dwie nauczycielki. Legitymowały się one dyplomem ukończenia studiów magisterskich oraz kursu dla nauczycieli drugiego stopnia szkół podstawowych i średnich, a także posiadały kwalifikację do nauczania w języku słowackim.

Tym samym znajomość języka mniejszości, w którym osoba nauczala, została potwierdzona w sposób określony w § 14 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁹.

(akta kontroli str. 224 do 225, 231 do 245, 249 do 260)

10. Na lata szkolne 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 nie złożono do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących zajęcia w języku słowackim.

(akta kontroli str. 5 do 23, 226 do 230, 309)

Dyrektor Szkoły oświadczyła, że nauczyciele uczący języka słowackiego korzystają corocznie ze szkoleń i kursów organizowanych przez Towarzystwo Słowaków w Polsce (koszty tych szkoleń w całości pokrywa Towarzystwo Słowaków w Polsce). W okresie objętym kontrolą zrealizowano następujące szkolenia:

- 17-19 maja 2018 r. – Prezentacja poezji i prozy słowackiej,
- 23-25 maja 2019 r. – Nowatorskie formy nauczania języka słowackiego, gry i zabawy dydaktyczne, praca z różnymi tekstami,
- 26-28 września 2019 r. – Jak zainteresować i uatrakcyjnić naukę języka słowackiego i słowackich realiów w środowisku mniejszości narodowej.

(akta kontroli str. 5 do 23, 226 do 230)

⁸ Nie były umieszczone w wykazie podręczników stosownie do § 13 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 3 października 2019 r. W świetle przepisów art. 337 ust. 5 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, podręczniki do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej nie straciły ważności.

⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1289.

W badanym okresie dyrektor Szkoły w „Planie wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego nauczycieli Szkoły (...)” przewidziała na rok szkolny 2020/2021¹⁰ kursy i szkolenia dla nauczycieli języka słowackiego w celu podnoszenia kompetencji. Poza tym dla nauczycieli prowadzących zajęcia w języku mniejszości nie określał innych potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe w odniesieniu do nauczycieli prowadzących zajęcia w języku mniejszości narodowych¹¹.

(akta kontroli str. 5 do 23, 226 do 230, 231 do 245)

Dyrektor wyjaśniła, że nauczyciel „uczący języka słowackiego jest również nauczycielem biologii i korzysta tak, jak inni nauczyciele ze wszystkich szkoleń zaplanowanych i zorganizowanych przez szkołę”.

(akta kontroli str. 309 do 315)

Dyrektor Szkoły nie występowała do Małopolskiego Kuratora Oświaty oraz właściwej terenowo placówki doskonalenia nauczycieli o pomoc w zakresie wspomaganie nauczycieli prowadzących nauczanie języka mniejszości w tworzeniu programów nauczania i materiałów dydaktycznych.

(akta kontroli str. 5 do 23)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nauczyciel języka słowackiego „nie zgłaszał żadnych dodatkowych potrzeb szkoleniowych.” Ponadto podała, że nie występowała do kuratora oświaty oraz właściwej terenowo placówki doskonalenia nauczycieli o pomoc w zakresie wspomaganie nauczycieli prowadzących zajęcia z przedmiotów służących podtrzymaniu tożsamości narodowej, ponieważ nauczyciele nigdy nie zgłaszali potrzeby tworzenia nowych programów nauczania. Nie zgłaszali również chęci opracowania nowych podręczników czy materiałów ćwiczeniowych.

(akta kontroli str. 309 do 315)

11. W okresie objętym kontrolą w dziennikach lekcyjnych (elektroniczne – prowadzone w systemie Librus) odnotowywano zajęcia z języka mniejszości.

Zgodnie z § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania¹² Szkoła prowadziła dla każdego oddziału dziennik lekcyjny, w którym dokumentowano przebieg nauczania w danym roku szkolnym. Nauka języka słowackiego zaliczana była do zajęć obowiązkowych ucznia, w sprawie którego złożono stosowny wniosek. Zajęcia z języka słowackiego dla każdej z klas były ujęte w ww. dzienniku i wypełnione dla wszystkich uczniów mniejszości w zakresie przebiegu ich nauczania. Dla grup międzyklasowych, w których nauczano języka słowackiego, nie prowadzono oddzielnych dzienników lekcyjnych; zajęcia z języka słowackiego i frekwencję odnotowywano w dziennikach poszczególnych klas.

(akta kontroli str. 64 do 95, 166 do 187)

¹⁰ Przy zatwierdzającym przedmiotowy plan podpisie Dyrektor Szkoły brak daty jego zatwierdzenia.

¹¹ Dz. U. poz. 1653 (rozporządzenie weszło w życie 1 września 2019 r.). Wcześniej obowiązywały rozporządzenia Ministra EN: z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli (Dz. U. poz. 136) oraz z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430, ze zm.).

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. poz. 1646, ze zm.).

12. Roczne oceny klasyfikacyjne z języka słowackiego, były umieszczone w arkuszach ocen uczniów, którzy zadeklarowali chęć nauki języka mniejszości narodowej, jako zajęcia obowiązkowe.

(akta kontroli str. 152 do 165)

13. Biblioteka szkolna posiadała w swoich zasobach 699 pozycji w języku słowackim, co stanowiło 8,9% księgozbioru. W badanym okresie nie wydatkowano żadnych środków finansowych na zakup książek, czasopism dla uczniów mniejszości.

(akta kontroli str. 99 do 126)

Dyrektor Szkoły oświadczyła, że „zakup książek w języku słowackim jest w Polsce utrudniony ze względu na brak takich pozycji w księgarniach”. Duże wsparcie w dostarczaniu pozycji książkowych i czasopism Szkoła otrzymała od Towarzystwa Słowaków w Polsce. Ponadto podała, że biblioteka organizowała przedsięwzięcia i aktywności rozwijające wrażliwość kulturową i społeczną uczniów mniejszości we współpracy z nauczycielem języka słowackiego poprzez m.in. organizację czytania książek w języku słowackim (uczniowie klas starszych czytali dzieciom z klas I – III) oraz organizację konkursów plastycznych (wykonanie ilustracji do przeczytanej książki).

(akta kontroli str. 5 do 23, 269 do 286)

14. Pomimo, że w planach pracy Szkoły na lata szkolne 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 nie ujęto przedsięwzięć, w których uczestniczyły organizacje mniejszości, to taka współpraca w powyższym okresie była prowadzona. Organizacje mniejszości narodowych nie składały żadnych wniosków do pracy Szkoły w okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 5 do 23, 226 do 230)

Dyrektor Szkoły oświadczyła, że w latach 2018-2020 Szkoła współdziałała z Towarzystwem Słowaków w Polsce w celu realizacji zadań na rzecz podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości. W szczególności organizowano:

- wyjazdy uczniów na wycieczki, kolonie, białą szkołę,
- konkurs wiedzy o Słowacji,
- konkursy plastyczne czasopisma Život,
- konkursy poezji w języku słowackim,
- coroczny przegląd śpiewaków, instrumentalistów, zespołów regionalnych na „Fasiangach” w Krempachach.

(akta kontroli str. 5 do 23, 269 do 286)

15. Dyrektor Szkoły oświadczyła, że „zadania realizowane na rzecz mniejszości finansowane ze środków od organizacji mniejszości przeznaczone są na działania organizowane przez te organizacje. Dyrektor Szkoły nie posiada informacji w jakiej wysokości ponoszone były środki na te działania”. Ponadto podała, że od roku szkolnego 2019/2020 Szkoła organizuje Konkurs Artystyczny dla dzieci uczących się języka słowackiego. Forma tego konkursu jest co roku inna – plastyczny, muzyczny, teatralny, poezji, itp. Wysokość środków przeznaczonych na ten konkurs wynosi 700 zł (na zakup nagród).

W latach objętych kontrolą za pośrednictwem Szkoły nie udzielano pomocy materialnej uczniom mniejszości.

(akta kontroli str. 269 do 286, 309 do 315)

16. Dyrektor Szkoły poinformowała, że Szkoła „zapewniła realizację zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości w zakresie określonym w rozporządzeniu w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej w okresie zagrożenia zarażeniem COVID-19.” W szczególności:

- a. Dyrektor szkoły oraz nauczyciele korzystali z wytycznych publikowanych na stronach internetowych MEN i Ministerstwa Cyfryzacji, przydatnych do planowania i realizacji nauki zdalnej;
- b. nauczyciele wykorzystywali do nauczania zdalnego języka słowackiego portale edukacyjne: Teams – Microsoft 365, Messenger, Librus, szkolna strona, Kahoot, Quizizz, Learning apps, YouTube;
- c. Dyrektor szkoły sukcesywnie dokonywał analiz stanu sprzętowego i możliwości zdalnego nauczania przez uczniów należących do mniejszości. Uczniowie, którzy zgłosili potrzebę wypożyczenia laptopa lub tabletu, otrzymali sprzęt komputerowy do domu na czas zdanego nauczania.

Szkoła poinformowała rodziców i uczniów o zasadach i formach kształcenia na odległość, o sposobach i narzędziach, które będą wykorzystywane; pozostawała w kontakcie z rodzicami i informowała na bieżąco o wszystkich istotnych kwestiach. Nie modyfikowano szkolnego zestawu programów nauczania mniejszości. Zajęcia lekcyjne odbywały się on-line, nauczyciele za pomocą dziennika elektronicznego przekazywali uczniom materiały do samodzielnego wykonania, informacje o możliwości korzystania z indywidualnych konsultacji dla chętnych uczniów. Nie skutkowało to ograniczeniem liczby godzin zajęć. Szkoła monitorowała aktywność ucznia. Wychowawcy klas codziennie sprawdzali, czy uczniowie logowali się na poszczególnych lekcjach. W przypadku nieobecności ucznia na zajęciach, nauczyciele dzwonili do rodziców z informacją i ustalali przyczyny nieobecności.

(akta kontroli str. 135 do 137)

17. Dyrektor Szkoły oświadczyła, że w okresie objętym kontrolą rodzice nie zgłaszali żadnych problemów dotyczących dostępu do nauczania języka mniejszości, w tym drogą e-mailową, w dzienniku elektronicznym, za pośrednictwem Rady Rodziców (w szczególności w okresie kształcenia na odległość z powodu stanu epidemii COVID-19). Uczniowie byli wyposażeni w laptopy, tablety, komputery, mieli dostęp do platformy edukacyjnej i łączyli się online z nauczycielem na zajęciach.

Do Szkoły nie uczęszczali uczniowie pochodzenia romskiego.

(akta kontroli str. 5 do 23)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Szkoła w okresie objętym kontrolą nie prowadziła dla uczniów objętych nauką języka słowackiego nauczania historii i kultury Słowacji, co było niezgodne z postanowieniami § 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej. Takie zajęcia nie zostały umieszczone w szkolnym planie nauczania¹³, choć zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia należało zapewnić naukę własnej historii i kultury w wymiarze 25 godzin rocznie dla klasy V oraz VI.

Dyrektor wyjaśniła, że „rodzice informowani o możliwości organizacji takich zajęć dodatkowo, wyraźnie wskazują, że te dodatkowe 2 czy 3 godziny spowodowałyby całkowitą rezygnację ich dzieci z zajęć języka słowackiego. W związku z taką sytuacją i licząc się z opinią rodziców, dyrektor nie występował do organu prowadzącego o przyznanie godzin na takie zajęcia”.

(akta kontroli str. 287 do 289, 309 do 315)

¹³ W tym, w szczególności dla uczniów klas V i VI.

NIK zauważa, że szkoła i rodzice uczniów mniejszości w sytuacji podjęcia decyzji o nauce języka mniejszości w ramach publicznego systemu edukacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami nie mogą rezygnować z nauki historii i kultury. W świetle § 1 rozporządzenia w sprawie podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej przedszkola, szkoły i placówki publiczne umożliwiają uczniom należącym do mniejszości w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym¹⁴ podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej przez prowadzenie nauki języka mniejszości oraz nauki własnej historii i kultury. Zgodnie z przepisem § 2 ust. 5 ww. rozporządzenia złożenie wniosku o nauczanie języka mniejszości jest równoznaczne, w przypadku nauki własnej historii i kultury, z zaliczeniem tych zajęć do dodatkowych zajęć edukacyjnych ucznia. Nauka języka mniejszości nie ma na celu jedynie podnoszenia kwalifikacji językowych uczniów, ale przede wszystkim podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Objęcie uczniów uczęszczających na lekcje języka mniejszości narodowej zajęciami własnej historii i kultury w wymiarze określonym w przepisach prawa, zgodnie z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, grudnia 2020 r.

Kontroler

Małgorzata Kram

Specjalista kontroli państwowej

podpis

¹⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 823.